ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
იურიდიული ფაკულტეტი

სამართლის ჟურნალი

№1, 2019

უნივერსიტეტის
გამომცემლობა

UDC (უაკ) 34(051.2)
ს-216

მთავარი რედაქტორი

ირაკლი ბურდული (პროფ., თსუ)

სარედაქციო კოლეგია:

† **ლევან ალექსიძე** (პროფ., თსუ)
გიორგი დავითაშვილი (პროფ., თსუ)
ავთანდილ დემეტრაშვილი (პროფ., თსუ)
ბესარიონ ზოიძე (პროფ., თსუ)
თევდორე ნინიძე (პროფ., თსუ)
ნუგზარ სურგულაძე (პროფ., თსუ)
პაატა ტურავა (პროფ., თსუ)
ლადო ჭანტურია (პროფ., თსუ)
ნათია ჩიტაშვილი (ასოც. პროფ., თსუ)
ლელა ჯანაშვილი (ასოც. პროფ., თსუ)
გიორგი ხუბუა (პროფ., თსუ)
ლაშა ბრეგვაძე (თ. წერეთლის სახ. სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტის დირექტორი)
გუნთერ ტოიბნერი (პროფ., ფრანკფურტის უნივერსიტეტი)
ბერნდ შუნემანი (პროფ., მიუნხენის უნივერსიტეტი)
იან ლიდერი (პროფ., ფრაიბურგის უნივერსიტეტი)
ხესე ანტონიო სეოანე (პროფ., ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)
კარმენ გარსიმარტინი (პროფ., ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)
არტაკ მკრტიჩიანი (პროფ., ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)

გამოცემულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საუნივერსიტეტო საგამომცემლო საბჭოს გადაწყვეტილებით

© ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2020

ISSN 1987-7668

თათია ჯორბენაძე*

ლიზინგის საგნის დაბრუნების არაერთგვაროვანი პრაქტიკა

სალიზინგო კომპანიები ლიზინგის საგნის დაბრუნებისას სხვადასხვაგვარ წინააღმდეგობას აწყდებიან, რასაც სასამართლოს არაერთგვაროვანი მიდგომაც უწყობს ხელს. როდესაც კომპანიის ძირითადი საქმიანობა ქონების ლიზინგით გაცემაა, მათი დაბრუნებაც ყოველდღიურობის ნაწილია. თითოეულ საქმეზე, ნივთის საუკეთესო მდგომარეობის ვარაუდიდან გამომდინარე, სახელმწიფო ბაჟის დათვლა კომპანიას ხარჯს უძვირებდა და კომერციულ საქმიანობას უქმნიდა საფრთხეს. სტატიის დაწერა განაპირობა ავტორის პრაქტიკულმა ექსპერიმენტმა, რომლის მიხედვით ლიზინგის საგნის საბაზრო ღირებულების მიუხედავად, მის დაბრუნებაზე სახელმწიფო ბაჟის ყველა შემთხვევაში 60 ლარით განსაზღვრისას ახალი სასამართლო მიდგომა ჩამოყალიბდა და სალიზინგო კომპანიას ფინანსები მნიშვნელოვნად დაეზოგა. ნაშრომის მიზანია ლიზინგის საგნის დაბრუნებისას დავის საგნის ღირებულების, განსჯადი სასამართლოს, სახელმწიფო ბაჟის განსაზღვრა, პრაქტიკულ სირთულეთა გაანალიზების ხარჯზე ერთიანი მიდგომის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა და მკითხველის ინფორმირებულობა იმ შესაძლო დაბრკოლებებზე, რაც ლიზინგის საგნის დაბრუნებას ახლავს თან.

საკვანძო სიტყვები: ლიზინგის საგნის ღირებულება, სახელმწიფო ბაჟის 60 ლარით განსაზღვრა, ლიზინგის სხვა ხელშეკრულებებისაგან გამიჯვნა.

1. შესავალი

სალიზინგო ურთიერთობები სავაჭრო-ეკონომიკური სფეროსა და ტექნოლოგიური განვითარების თანმდევი ნაწილია. ისეთ სახელმწიფოებში, როგორიც ჩინეთი და ამერიკის შეერთებული შტატებია, ლიზინგი შემოსავლის ერთ-ერთი ფართო წყაროა, რაც განვითარებადი სახელმწიფოებისთვის ნაკლებად დამახასიათებელია[1]. საქართველოში ყველაზე მოთხოვნად სალიზინგო პროდუქტად ავტომანქანები და სამშენებლო დანადგარები მიიჩნევა[2]. ლიზინგით დაფინანსება ხელსაყრელია როგორც მცირე და საშუალო, ისე მსხვილი ბიზნესისათვის, რაც ეკონომიკის ზრდას უწყობს ხელს. ლოგიკურია, რომ ბიზნესის განვითარებაზე სახელმწიფოს მხარდაჭერა უშუალოდ მოქმედებს.[3] სწორედ ამ მიზეზითაა, რომ საგადასახადო კანონმდებლობა სალიზინგო კომპანიებს გარკვეულ შეღავათს უწესებს[4]. საგადასახადო მიზნებისთვის სალიზინგო კომპანიად მიიჩნევა საწარმო, რომლის კალენდარული წლის განმავლობაში ქონების ლიზინგით გაცემიდან მიღებული შემოსავალი მისი შემოსავლის, სულ ცოტა, 70 პროცენტია.[5]

ლიზინგის გამცემისთვის ხელსაყრელ პირობებს აწესებს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსიც, კერძოდ, ლიზინგის გამცემის მფლობელობაში ლიზინგის საგნის დაბრუნების თაობაზე საქმე განიხილება გამარტივებული წესით და სახელმწიფო ბაჟი ნახევრდება, საქმის ოპერატიული განხილვა კი ხელსაყრელია როგორც მხარისთვის, ისე სასამართლოს განტვირთვისთვის.[6] ლიზინგის გამცე-

---

* სამართლის მაგისტრი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი.

1 *ქოქრაშვილი ქ.,* საერთაშორისო ფინანსური ლიზინგი და მისი დამკვიდრების რეალური ასპექტები საქართველოში, ჟურნ. „სამართალი“, № 3, 2001, 35, 38, 39; *Wang G. J., Yang J.,* Financing without Bank Loans, New Alternatives for Funding SMEs in China, (Alternatives for Funding SMEs in Chinainah), Singapore, 2016, 109.

2 *ბარბაქაძე ხ.,* ლიზინგი — საგადასახადო პროცესის ოპტიმიზაციის საშუალება, თბ., 2017, 3, 4.

3 *Boobyer Ch.,* Leasing and Asset Finance: The Comprehensive Guide for Practitioners, 4th ed., London, 2003, 303.

4 მუხლი 202, ნაწილი 3, პუნქტი 3[1], საქართველოს საგადასახადო კოდექსი, 17/09/2010.

5 მუხლი 8, ნაწილი 39, იქვე.

6 *თაბაგარი ა.,* სალიზინგო საქმიანობის ხელშეწყობა პროცესუალუად, ჟურნ. „ადამიანი და კონსტიტუცია“, № 2, 2004, 97.

მისთვის საპროცესო შეღავათები გამოწვეულია არა ბიზნესპოლიტიკით, არამედ იმით, რომ ამგვარი კატეგორიის საქმეები სირთულით არ გამოირჩევა, რადგან განმცხადებლის (ლიზინგის გამცემის) საკუთრების უფლება ნივთზე გარკვეულია და მისი ერთადერთი მოთხოვნა კუთვნილი ქონების მფლობელობაში დაბრუნებაა.

ერთი შეხედვით, ლიზინგის საგნის დაბრუნება მთელს სალიზინგო ურთიერთობაში ყველაზე ადვილად გადასალახავი ეტაპია, თუმცა მოლოდინები მაშინვე ქარწყლდება, როგორც კი საქმე ერთბაშად ბევრი აქტივის დაბრუნებას ეხება. შეიძლება ითქვას, რომ ლიზინგის საგნის დაბრუნებაზე სასამართლო პრაქტიკა არაერთგვაროვანია: იდენტური შინაარსის ხელშეკრულებებზე ერთსა და იმავე ინსტანციის სასამართლოში სხვადასხვა გადაწყვეტილების საფუძველი შეიძლება გახდეს როგორც ხელშეკრულების განმარტება, ისე სახელმწიფო ბაჟის განახევრებასა თუ ზღვრული ოდენობის დადგენაზე მსჯელობა.

ამდენად, სტატიის მიზანია ერთგვაროვანი სასამართლო მიდგომის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა, ასევე, მკითხველის ინფორმირებულობა იმ პრაქტიკულ შემთხვევებზე, რომელთა გათვალისწინებისას ლიზინგის გამცემი მინიმალური ხარჯით შეძლებს ლიზინგის საგნის მფლობელობაში დაბრუნებას. სტატია შედგება ორი ძირითადი ნაწილისაგან. პირველი ნაწილი ეხება ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს მხრიდან ლიზინგის სესხად განმარტების ძირითად საფუძვლებს, ხოლო მეორე ნაწილში ახსნილია ლიზინგის საგნის დაბრუნებისას სახელმწიფო ბაჟის 60 ლარით განსაზღვრის მიზანშეწონილობა.

2. ლიზინგის სესხად განმარტების ძირითადი საფუძვლები

სალიზინგო ურთიერთობის განცალკევებულ სამართლებრივ ინსტიტუტად აღიარება ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ვაკუუმია. ხშირად, ეჭვქვეშ დგება ლიზინგის ხელშეკრულების ისეთი გარიგებებისგან გამიჯვნა, როგორიცაა: სესხი, ქირავნობა და განვადებით ნასყიდობა.[7] ლიზინგი განსაკუთრებული სახის ხელშეკრულებაა, რომელიც სხვა გარიგებების მსგავს ელემენტებს აერთიანებს.[8] საინტერესოა, რომ იდენტური პირობების ხელშეკრულებებზე ერთსა და იმავე სასამართლოს შესაძლოა განსხვავებული აზრი ჰქონდეს. მაგალითად, თუ ბათუმის საქალაქო სასამართლომ დააკმაყოფილა ლიზინგის საგნის დაბრუნების მოთხოვნა[9], ანალოგიური შინაარსის სხვა საქმეზე ამავე სასამართლომ ლიზინგი სესხად მიიჩნია[10] და განცხადების დაკმაყოფილებაზე უარი განაცხადა. სასამართლოს განსხვავებული შეფასება შესაძლოა, ზუსტად ერთსა და იმავე საქმეზეც გამოვლინდეს. ზესტაფონის რაიონულ სასამართლოში განცხადების დაკმაყოფილებისას,[11] ზეგავ-

---

7 ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 18 სექტემბრის, № 2/ბ-839-2018 განჩინება, პუნქტები 2.8-2.11. *მეშველიშვილი ს.*, სალიზინგო ურთიერთობათა არსი, მისი განვითარების ისტორიული მიმოხილვა, თავისებურებანი და თანამედროვე დეფინიცია, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი", № 4(39), 2013, 86-88.

8 *ღუდუშაური ა.*, ლიზინგი და მისი შესაძლებლობანი, ჟურნ. „სამართალი", № 11-12, 1993, 55. *Lesni L. C.,* The Lease Contract, Contemporary Readings in Law and Social Justice, Vol. 4(2), 2012, 900.

9 ბათუმის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 11 სექტემბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2-3724-18 .

10 ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 18 სექტემბრის № 2/ბ-839-2018 განჩინება.

11 ზესტაფონის რაიონული სასამართლოს 2019 წლის 19 თებერვლის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/71-2019.

ლენა არ მოუხდენია ფაქტს, რომ იგივე საქმე წარსულში უკვე დაკვალიფიცირებული იყო სესხად როგორც ზესტაფონის რაიონულ[12], ისე ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოში[13].

სასამართლო პრაქტიკიდან გამომდინარე, გამოდის, რომ ლიზინგის საგნის დაბრუნების ბედ-იღბალი მოსამართლის შეფასებაზეა დამოკიდებული. თუ თბილისის სააპელაციო სასამართლო ურთიერთობას ლიზინგად მიიჩნევს და განსხვავებულ მსჯელობას მხოლოდ ბაჟის განახევრებისა და დავის საგნის ღირებულების დადგენის საკითხი იწვევს[14], ანალოგიური შინაარსის ხელშეკრულებები ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოში სესხად განიმარტა[15]. მიუხედავად ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს ამგვარი პრაქტიკის ჩამოყალიბებისა, ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს კოლეგიები ხშირად აკმაყოფილებენ ლიზინგის გამცემის მოთხოვნას[16]. პრაქტიკის ანალიზის შედეგად, გამოიყოფა ძირითადი საფუძვლები, რომელთა გამოც განცხადება ლიზინგის დაგნის დაბრუნებაზე არ დაკმაყოფილდა და სალიზინგო ხელშეკრულება ქუთაისის სააპელაციო სასამართლომ სესხად მიიჩნია.

2.1. ლიზინგის ხელშეკრულების მრავალსახეობა

სალიზინგო ურთიერთობის სესხთან აღრევა დაკავშირებულია ლიზინგის ხელშეკრულების სხვადასხვა სახის უარყოფასთანაც. ინგლისურენოვან ლიტერატურაში ტერმინი ლიზინგი (*lease*) ქირავნობას, იჯარას აღნიშნავს,[17] თვითონ ლიზინგი კი, ქირავნობისგან გასამიჯნად, „ფინანსური ლიზინგით“ (*financial lease*) მოიხსენება.[18] ქართულ სამართლებრივ ენაში სამივე ტერმინი იმდენად განსხვავდება ფონეტიკურად, რომ პრაქტიკაში, თუნდაც სარეკლამო კამპანიებში, ფინანსურ ლიზინგს ლიზინგის ხელშეკრულების ერთ-ერთი სახეობის აღსანიშნად იყენებენ და უწოდებენ ხელშეკრულებას, სადაც ლიზინგის მიმღებს, ვალდებულების შესრულების შემთხვევაში, ლიზინგის საგნის შესყიდვის უფლება აქვს და სადაც ლიზინგის მიმღები და საგნის მიმწოდებელი (გამყიდველი) ერთი და იგივე პირი არ არის[19]. სასამართლოს მხრიდან ფინანსური ლიზინგის ზოგადსალიზინგო ურთიერთობასთან გაიგივება არამართებულია. ფინანსური ლიზინგისგან მკვეთრად განსხვავდება შესყიდვის უფლების გარეშე დადებული სალიზინგო ხელშეკრულება, რომელიც ოპერატიულ ლიზინგად იწოდება[20].

---

12 ზესტაფონის რაიონული სასამართლოს 2018 წლის 2 აპრილის № 2/327-18 განჩინება.

13 ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 19 ივნისის № 2/ბ-494-2018 განჩინება.

14 თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 21 იანვრის № 2ბ/5748-18 განჩინება გასაჩივრებული განჩინების უცვლელად დატოვების შესახებ. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 10 იანვრის № 2ბ/6929-18 განჩინება კერძო საჩივრის დაკმაყოფილების თაობაზე.

15 ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 8 იანვრის განჩინება № 2/ბ-1246-2018, პუნქტი: 4.29.2; 2018 წლის 18 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-839-2018, პუნქტები: 2.8-2.11, 4.13.1, 4.28.1, 4.29.2; 2017 წლის 19 სექტემბრის განჩინება №2/ბ-706; 2018 წლის 19 ივნისის განჩინება № 2/ბ-494-18.

16 იქვე. შეად. ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის ბრძანებები და სააღსრულებო ფურცლები: 2019 წლის 7 მარტი, № 2/448-19; 2019 წლის 4 იანვრის № 2/4-19; 2018 წლის 5 ნოემბრის № 2/3572-18.

17 *ძლიერიშვილი ზ.,* ლიზინგის სამართლებრივი რეგულირება, ჟურნ. „ქართული სამართლის მიმოხილვა“, № 5(4), 2002, 506.

18 *ირემაშვილი ქ.,* საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ონლაინკომენტარი, მუხლი 576, ველი 21, 21, 71-72, <www.gccc.ge/წიგნი-მესამე/კერძო-ნაწილი/კარი-i-სახელშეკრულებო-სამ/თავი-iv-ლიზინგი/მუხლი-576/>, [24.03.2019].

19 Australian Accounting Standards Board, AASB 117, 14, 01/12/2009, <www.aasb.gov.au/admin/file/content105/c9/AASB117_07-04_COMPjun09_01-10.pdf>, [30.03.2019].

20 *იმედაშვილი გ., ხარაიშვილი ს.,* საჰაერო ხომალდის სალიზინგო ხელშეკრულება, ჟურნ. „სამართალი“, № 1-2, 2006, 39; *ჯანხოთელი შ.,* ლიზინგი, ჟურნ. „სამოქალაქო სამართალი“, ოქტომბერი, 1998, 51-53.

ნებისმიერი სალიზინგო გარიგებისას ლიზინგის გამცემი ლიზინგის მიმღების შერჩეულ ქონებას იძენს. შესაძლებელია, ლიზინგის გამცემმა იმავე პირთან დადოს ლიზინგის ხელშეკრულება, ვისგანაც ნივთი იყიდა[21]. როდესაც ქონების მომწოდებელი (გამყიდველი) იმავდროულად ლიზინგის მიმღებიცაა და ლიზინგის ხელშეკრულება იმ პირობით დაიდო, რომ შესრულების შემთხვევაში საკუთრების უფლება ლიზინგის მიმღებზე გადავა, ამგვარ შეთანხმებას უკულიზინგს[22], სხვანაირად, დაბრუნებად ლიზინგს უწოდებენ.[23] იგი ფინანსური ლიზინგის განშტოებად განიხილება.[24] მისი მკვეთრად დამახასიათებელი ნიშან-თვისება ერთსა და იმავე პირთან დადებული ორი, ნასყიდობისა და ლიზინგის, ხელშეკრულებაა, რის გამოც, ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო ნასყიდობის ხელშეკრულებით გადახდილ თანხას – ნასესხებ თანხად, ლიზინგის ხელშეკრულებით გადაცემულ სალიზინგო ქონებას – უზრუნველყოფის ღონისძიებად, ხოლო სალიზინგო საზღაურების გადახდას სესხის დაბრუნებად განიხილავს[25].

2.2. ლიზინგის საგნის გაიგივება რეგისტრირებულ გირავნობასთან

ლიზინგით გაცემული ქონება მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებად არ უნდა განიხილებოდეს,[26] რადგან საგნის საკუთრების უფლება მთელი სალიზინგო ურთიერთობის განმავლობაში ლიზინგის გამცემზე რჩება. უზრუნველყოფის ღონისძიებად შესაძლებელია მოვალის ან მესამე პირის და არა კრედიტორის საკუთრებაში არსებული ქონების გამოყენება. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლომ ლიზინგის საგანი რეგისტრირებულ გირავნობად მიიჩინა და საკუთრების უფლებასთან დაკავშირებით განმარტა, რომ ლიზინგის გამცემის ნაცვლად მესაკუთრე ლიზინგის მიმღებია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს იმ გადაწყვეტილებაზე დაყრდნობით[27], რომლითაც პირი შესაძლოა ჩაითვალოს ავტომანქანის მესაკუთრედ შესაბამის ორგანოში რეგისტრაციის გარეშე[28].

ვერც ლიზინგის მიმღები ჩაითვლება მყიდველად და ვერც ლიზინგის საგანი დაემსგავსება რეგისტრირებულ გირავნობას უზენაესი სასამართლოს აღნიშნული გადაწყვეტილების გამო. უპირველეს ყოვლისა, უზენაესმა სასამართლომ რეგისტრაციის არასავალდებულოობის შესახებ განმარტება ისევ იმ პირის მესაკუთრედ აღიარების ერთ-ერთ არგუმენტად გამოიყენა, ვინც ასეთად იყო რეგისტრირებული. მეორე, აღნიშნული გადაწყვეტილება ეხება ნასყიდობას და არა ლიზინგს,

---

21 *ვიალი ე. ლ.,* საქართველოს ახალი კანონი ლიზინგის შესახებ - კრიტიკული ანალიზი, ჟურნ. „ქართული სამართლის მიმოხილვა“, № 5(4), 2002, 530.

22 *გეფერიძე დ.,* საჰაერო ხომალდის ლიზინგი საერთაშორისო სამართლის მიხედვით, ჟურნ. „სამართალი“, № 11-12, 2003, 73, <http://intlaw.ge/old/publikaciebi/statia%206.PDF>, [21.03.2019]. *Chandraiah E.,* Evaluation of Lease Financing, New Delhi, 2004, 39.

23 მოხელის სამაგიდო ლექსიკონი, გაეროს განვითარების პროგრამა, *გურგენიძე ვ.* (რედ.), თბ., 2004, 483.

24 *Cuming C. C. R.,* Model Rules for Lease Financing: A Possible Complement to the UNIDROIT Convention on International Financial Leasing, Unif. L. Rev. n.s., Vol. 3, 1998, 378.

25 ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 8 იანვრის განჩინებება, № 2/ბ-1246-2018, პუნქტები: 4.29.3-4.29.9; 2018 წლის 18 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-839-2018, პუნქტი: 4.29.6.

26 განსხვავებული აზრი – ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 8 იანვრის განჩინება № 2/ბ-1246-2018, პუნქტები: 4.29.3-4.29.9; 2018 წლის 18 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-839-2018, პუნქტი: 4.29.6; 2017 წლის 19 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-706.

27 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2002 წლის 9 სექტემბრის გადაწყვეტილება № 3კ-624-02.

28 განსხვავებული აზრი – ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 8 იანვრის განჩინება № 2/ბ-1246-2018, პუნქტები: 4.29.7, 4.29.8, 4.29.10.

მხარეებს კი გარიგება წერილობით არ გაუფორმებიათ. მესამეც, უზენაესი სასამართლო განიხილავდა სამმხრივ ურთიერთობას, სადაც თავდაპირველი მესაკუთრე მოითხოვდა მესამე პირისგან იმ ნივთის გამოთხოვას, რომელიც მყიდველმა გაყალბებული მინდობილობის საფუძველზე გადასცა მესამე პირს. უზენაესმა სასამართლომ იმსჯელა, შეიძლებოდა თუ არა, მოპასუხე მიჩნეულიყო კეთილსინდისიერ შემძენად მაშინ, როდესაც არ იცოდა ნოტარიულად დამოწმებული მინდობილობის სიყალბის შესახებ.

უზენაესი სასამართლოს აღნიშნული გადაწყვეტილება პრაქტიკაში დამკვიდრდა[29], მაგრამ სამეცნიერო წრეებში კრიტიკის ობიექტად იქცა[30]. საკუთრების უფლების შესაძენად ავტომანქანის მესაკუთრედ რეგისტრაციის არასავალდებულოობის შესახებ ერთგვაროვანი პრაქტიკა სამოქალაქო ბრუნვის სტაბილურობის შენარჩუნების ერთადერთი ბერკეტია იმ საზოგადოებისთვის, სადაც ავტომანქანის ნასყიდობის ხელშეკრულება მასობრივად ზეპირსიტყვიერად ანდა რეგისტრაციის გარეშე იდება. მაშასადამე, განხილული პრაქტიკა არეგულირებს ავტომანქანის ნასყიდობის შემთხვევებს, მათთან ლიზინგის გაიგივება კი სალიზინგო ურთიერთობის სამართლებრივი სივრციდან განდევნის ტოლფასია.

2.3. გამოსყიდვა, შესყიდვა და ლიზინგის წლიური საპროცენტო სარგებელი

გამოსყიდვისა და ლიზინგის რადიკალური შეუთავსებლობის გამო[31], სამოქალაქო კოდექსის ლიზინგის მომწესრიგებელ მუხლებში ნახსენები „გამოსყიდვის უფლება“ შესყიდვის უფლებით შეიცვალა. სასამართლოს მხრიდან ლიზინგის ხელშეკრულების გამოსყიდვასთან გაიგივება[32] არამართებულია.

ცალკე მსჯელობის საგანია ლიზინგის სესხად მიჩნევა მაღალი სალიზინგო საზღაურის მიზეზით. ლიზინგი შემოსავლის ერთ-ერთი წყაროა. სალიზინგო საზღაურზე შეთანხმებისას ყურადღება ექცევა ნივთის არსებულ და შესაძლო სამომავლო მდგომარეობას, ხელშეკრულების ვადას. შესაბამის მონაცემთა საფუძველზე მხარეები ცდილობენ გააანალიზონ, ლიზინგის ხელშეკრულების რომელი სახე მიესადაგება მათ ეკონომიკურ გათვლებს. სალიზინგო ურთიერთობის განსაზღვრა სხვადასხვა რისკის მატარებელია. თუ ფინანსური ლიზინგი ნივთის ეკონომიკური სიცოცხლისუნარიანობის მნიშვნელოვანი ვადით იდება, ოპერატიული ლიზინგისთვის სახელშეკრულებო ვადა, რო-

---

29 *ზარანდია თ.,* საკუთრების უფლების გადაცემა მოძრავ ნითებზე. საკუთრების წარმოშობა მექანიკურ ავტოსატრანსპორტო საშუალებებზე. ნორმათა კოლიზია, საქართველოს სამოქალაქო სამართლის საფუძვლები ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში, *ზარანდია თ.* (რედ.), თბ., 2016, 68-70. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 25 სექტემბრის განჩინება, № ას-899-2018, პუნქტი: 14.3; ამავე სასამართლოს 2014 წლის 5 დეკემბრის გადაწყვეტილება № ას-658-625-2014.

30 *ტაკაშვილი ს.,* მოძრავ ნივთზე საკუთრების უფლების წარმოშობის სამართლებრივი მოწესრიგება ქართული კანონმდებლობის მიხედვით, ბესარიონ ზოიძე 60, საიუბილეო გამოცემა, *გეგენავა დ., ჯორბენაძე ს.* (რედ.), თბ., 2013, 51-53.

31 *ძლიერიშვილი ზ.,* ლიზინგის სამართლებრივი რეგულირება, ჟურნ. „ქართული სამართლის მიმოხილვა“, № 5(4), 2002, 510.

32 ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 8 იანვრის განჩინება № 2/ბ-1246-2018, პუნქტი: 2.7; 2018 წლის 18 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-839-2018, პუნქტი: 2.10; 2017 წლის 19 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-706.

გორც წესი, უფრო ნაკლებია[33]. ფინანსური ლიზინგისას ლიზინგის მიმღებს შესაძლოა დაეკისროს დაზღვევის, საგადასახადო და სხვა ფინანსური ხარჯები[34]. ფინანსური ხარჯი უზოგადესი ცნებაა და წლიური ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის შემადგენელი ნაწილია. თითოეული ტერმინი განმარტებულია საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანებაში[35], რომელიც არამეწარმე ლიზინგის გამცემისთვის პრინციპების დონეზეა გასათვალისწინებელი.[36] ლიზინგის სესხად მიჩნევა, კანონმდებლობით ნებადართული, წლიური საპროცენტო სარგებლის, სალიზინგო საზღაურის სიძვირის, წინსწრების საკომისიოსა ან პირგასამტეხლოს არსებობის გამო, არამართებულია[37]. ლიზინგი საბანკო კრედიტს სიძვირით რომ არ ჩამოუვარდება, საჯაროდ აღიარებული ფაქტია. ნებისმიერ პირს სალიზინგო კომპანიების ვებგვერდზე განთავსებული სპეციალური კალკულატორით შეუძლია, მიახლოებით დაიანგარიშოს სალიზინგო საზღაური აქტივის ღირებულებისა და ხელშეკრულების ვადის გათვალისწინებით[38].

2.4. ამორტიზაციის ხარჯი

დამატებითი მიზეზი, რის გამოც სასამართლო ხელშეკრულებას ლიზინგად არ აღიარებს, სალიზინგო საზღაურებში ამორტიზაციის ხარჯის გაუთვალისწინებლობაა. სამოქალაქო კოდექსის ლიზინგის მომწესრიგებელ ნორმებში ტერმინი „ამორტიზაცია“ ამოღებულია. 1988 წლის 28 მაისის ოტავის საერთაშორისო კონვენციაში პრინციპის დონეზეა მითითებული ამორტიზაციის ხარჯის გათვალისწინებით სალიზინგო საზღაურის დადგენა[39], რომის მოდელური კანონით კი, მხარეების ნება-სურვილზეა დამოკიდებული[40]. ტერმინი „ამორტიზაცია“ საგადასახადო კოდექსში გამოიყენება და გადამხდელს გადასახადებს უმცირებს[41]. ამდენად, გადამწყვეტია, ლიზინგის მიმღები მეწარმე სუბიექტია თუ არა, რადგან ფინანსური ლიზინგისას ცვეთის დარიცხვა ლიზინგის მიმღებს ეკისრება, ხოლო საოპერაციო ლიზინგის შემთხვევაში – ლიზინგის გამცემს[42]. ამორტიზაციის ხარჯების

---

33 *ვიალი ე. ლ.,* საქართველოს ახალი კანონი ლიზინგის შესახებ - კრიტიკული ანალიზი, ჟურნ. „ქართული სამართლის მიმოხილვა“, № 5(4), 2002, 532.

34 *ირემაშვილი ქ.,* საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ონლაინკომენტარი, მუხლი 576, ველი 71-72, <www.gccc.ge/წიგნი-მესამე/კერძო-ნაწილი/კარი-i-სახელშეკრულებო-სამ/თავი-iv-ლიზინგი/მუხლი-576/>, [24.03.2019]. *Guzhva V. S., Raghavan S., D'Agostino D. J.,* Aircraft Leasing and Financing: Tools for Success in International Aircraft Acquisition and Management, 2018, 86, <www.efinancemanagement.com/sources-of-finance/difference-between-operating-and-financial-lease>, [24.03.2019].

35 მუხლი 2, საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანება № 18/04 „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 576-ე მუხლის მიზნებისათვის ლიზინგის წლიური ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის, საკომისიოს, ფინანსური ხარჯის, პირგასამტეხლოს ან/და ნებისმიერი ფორმის ფინანსური სანქციის გამოთვლის წესის დამტკიცების თაობაზე“, 05/02/2019.

36 მუხლი 576, ნაწილი 6, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, 26/06/1997.

37 განსხვავებული აზრი — ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 8 იანვრის განჩინება № 2/ბ-1246-2018, პუნქტები: 2.5, 4.5.3, 4.10, 4.27.3, 4.29; 2018 წლის 18 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-839-2018, პუნქტები: 2.9-2.11; 2017 წლის 19 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-706.

38 <www.turbo.ge/>, [25.03.2019]; <www.agleasing.ge/ge/calculator>, [25.03.2019].

39 მუხლი 1, პუნქტი 2, ქვეპუნქტი c, 1988 წლის 28 მაისის ოტავის კონვენცია „საერთაშორისო ლიზინგის“ შესახებ, 28/05/1988.

40 მუხლი 2, პუნქტი c, რომის მოდელური კანონი, 13/11/2018.

41 მუხლი 111, 112 და სხვა, საქართველოს საგადასახადო კოდექსი, 17/09/2010. *ნადარაია ლ., როგავა ზ., რუხაძე კ., ბოლქვაძე ბ.,* საქართველოს საგადასახადო კოდექსის კომენტარი, წიგნი პირველი, თბ., 2012, 108, 421.

42 ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახურის უფროსის ბრძანება № ნ-26 „ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების (IFRS) ქართულ ენაზე სამოქმედოდ შემოღების

კალკულაცია ფინანსისტის პროფესიონალიზმს მოითხოვს. ხელშეკრულების თავისუფლების ფარგლებში არასამართლიანია, სასამართლომ მხარეებს ამორტიზაციის ხარჯების სალიზინგო საზღაურებში გამოკლება დაავალდებულოს[43]. სალიზინგო ურთიერთობების დაწყებამდე, სალიზინგო გადასახადი ისედაც ნივთის არსებული, შესაძლო სამომავლო მდგომარეობისა და ხელშეკრულების ვადით განისაზღვრება.

ლიზინგის საგნის გამარტივებული წარმოებით დაბრუნებისას დავის საგანია მხოლოდ ნივთის მფლობელობაში დაბრუნება გრაფიკით დადგენილი თანხის გადაუხდელობის გამო. სასამართლოს მიზანი არ უნდა იყოს ყოველთვიური სალიზინგო საზღაურის შემადგენლობის ყოვლისმომცველი ანალიზი. თუ მოპასუხე ჩათვლის, რომ ხელშეკრულების ჯეროვნად შესრულება ვერ მოხერხდა კანონშეუსაბამოდ მაღალი საზღაურის მიზეზით ან ლიზინგის საგანი არაკეთილსინდისიერად ჩამოართვეს, უფლება აქვს, ზემდგომ ინსტანციას კერძო საჩივრით მიმართოს.

2.5. შესყიდვის ვალდებულება უფლების სანაცვლოდ

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო არ აღიარებს სალიზინგო შეთანხმებას, რომლითაც, საზღაურის სრულად გადახდის შემდეგ, ნივთის შესყიდვა ლიზინგის მიმღების ვალდებულებაა და არა უფლებამოსილება[44]. სასამართლოს მსჯელობა ოტავის კონვენციის 1-ლი მუხლის მე-3 პუნქტის განმარტებას ეყრდნობა, თუმცა ოტავის კონვენციის ეს მუხლი ზოგადად აღწერს ლიზინგის სახეებს და მხარეებს არ უკრძალავს, რომ ნივთის შესყიდვის უფლება ლიზინგის მიმღების ვალდებულებად განისაზღვროს.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა შესყიდვის ვალდებულებით გაფორმებულ ლიზინგის იმ ხელშეკრულებებს აღიარებს სესხად, რომლებსაც ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიებიც კი ლიზინგად მიიჩნევენ. ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის დადგენილებებით ტექნიკური ინსპექტირების გაუვლელობის გამო უქმდება ლიზინგის გამცემის, როგორც მესაკუთრის, სახელზე გამოწერილი ჯარიმები, თუ ავტომანქანას ლიზინგის მიმღები ფლობს. ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიები და ქუთაისის სამოქალაქო საქმეთა პალატა, ერთსა და იმავე წყაროზე დაყრდნობით, განსხვავებულად განმარტავენ შესყიდვის ვალდებულებით გაფორმებულ ლიზინგის ხელშეკრულებას[45].

შესახებ“, 26/12/2017; ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტი (ფასს) მცირე და საშუალო საწარმოებისათვის, პუნქტები 20.12 და 20.26, <https://saras.gov.ge/Content/files/Final-IFRS_for_SMEs_2017_%2017-october.pdf>, [28.03.2019]. საერთაშორისო სტანდარტში ფინანსური და საოპერაციო ლიზინგის ცნება ნათარგმნია, როგორც იჯარა.

43 განსხვავებული აზრი იხ. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 8 იანვრის განჩინებება № 2/ბ-1246-2018, პუნქტები: 4.15, 4.15.2; 2018 წლის 18 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-839-2018, პუნქტები: 4.19.; 2017 წლის 19 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-706.

44 განსხვავებული აზრი — ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 8 იანვრის განჩინება № 2/ბ-1246-2018, პუნქტები: 4.15, 4.15.1; 2018 წლის 18 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-839-2018, პუნქტები: 4.23.2.; 2017 წლის 19 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-706.

45 თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 4 დეკემბრის დადგენილება № 4/8878-18. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 26 ნოემბრის დადგენილება № 4/8876-18, პუნქტი: 6.3.თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 15 ოქტომბრის დადგენილება № 4/7503-18, პუნქტი: 6.3.

2.6. კომერციული მიზნობრიობა

ლიზინგის ხელშეკრულება შეიძლება დაიდოს როგორც სამეწარმეო, ისე არასამეწარმეო მიზნებისთვის და, ლიზინგის საგნის დაბრუნებისას, სასამართლოს მხრიდან ამგვარ მიზანზე ხაზგასმა ზედმეტია[46]. კომერციული მიზნის მნიშვნელობა საჯაროსამართლებრივად უფრო მნიშვნელოვანია, რადგან სალიზინგო კომპანიები ვალდებულნი არიან, საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურს[47] სათანადო ფორმით[48] მიაწოდონ ინფორმაცია[49] გარიგებაზე, რომელიც:

- **დადებულია კომერციული მიზნით[50]** და, ამასთან,
- გარიგება **ძვირადღირებული, საეჭვო ან უჩვეულოა**[51].

გარიგება ძვირადღირებულად ჩაითვლება, თუ ლიზინგით გაცემული ქონების ღირებულება 30 000 ლარს აღემატება. ამ ვალდებულების განხორციელებისას, სალიზინგო კომპანიის ცნება საგადასახადო კოდექსის ცნების იდენტურია[52]. სალიზინგო კომპანიას კანონმდებლობა პირდაპირ არ ავალდებულებს, საქმის კურსში ჩააყენოს სახელმწიფო, თუ ლიზინგის მიმღები მეწარმეა, გარიგება ძვირადღირებულია, ხოლო ხელშეკრულებაში არასამეწარმეო მიზანია მითითებული, მაგრამ უჩვეულო და საეჭვო გარიგებების ცნება იმდენად ბუნდოვანია, რომ პრევენციის მიზნებისთვის მთავრობის ინფორმირებულობა მიზანშეწონილია. თავდაცვითი მიზნებიდან გამომდინარე, ასევე სასურველია, რომ ძვირადღირებულობის განმარტებისას ყურადღება მიექცეს ლიზინგის ხელშეკრულებით განსაზღვრულ თანხებს (რომლის ჯამური ოდენობა, როგორც წესი, ლიზინგით გაცემული ნივთის საფასურზე გაცილებით მეტია) და არა ლიზინგის საგნის საბაზრო ღირებულებას.

არამეწარმე ლიზინგის მიმღების შემთხვევაში, როცა მიზანი არასამეწარმეოა და ხელშეკრულებით განსაზღვრული თანხის ჯამი 30 000 ლარს აღემატება, ფინანსური მონიტორინგის ჩართულობა საყურადღებო მაშინ იქნება, თუ ლიზინგის საგნის მახასიათებლიდან გამომდინარე, შეუძლებელია ნივთის არაკომერციული მიზნით გამოყენება (მაგალითად, ლიზინგით უნაგირა-საწევარა, ამწეებისა და სხვა სამშენებლო მანქანების რამდენიმე ერთეულის გაცემა). შესაძლოა, ლიზინგის მიმღები არ იყოს მეწარმე სუბიექტი, ნივთის გამოყენება არაკომერციულადაც შეიძლებოდეს, თუმცა სარისკო იყოს სახელმწიფოსთვის შეუტყობინებლობა, თუ ხელშეკრულებით შეთანხმებული თანხები 30 000 ლარს კოლოსალურად აღემატება.

---

46 განსხვავებული აზრი — ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 8 იანვრის განჩინება № 2/ბ-1246-2018, პუნქტი: 4.4.2.

47 მუხლი 4, პუნქტი „ბ“, მუხლი 5, საქართველოს კანონი „უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“, 06/06/2003.

48 <www.fms.gov.ge/records/data/help/uguide_registration.html>, [22.03.2019].

49 მუხლი 2, პუნქტები „დ“ და „ჩ“, მუხლი 3, პუნქტი „ლ“, საქართველოს კანონი „უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“, 06/06/2003.

50 საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის უფროსის ბრძანება № 2 „სალიზინგო კომპანიების მიერ ინფორმაციის მიღების, სისტემატიზაციის, დამუშავებისა და საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურისათვის გადაცემის წესის შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე“, მუხლი 1, პუნქტი 1, 05/09/2013.

51 მუხლი 2, პუნქტები „თ“ და „ი“, მუხლი 3, მუხლი 5, პუნქტი 13, ქვეპუნქტი „გ“, იქვე. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანება № 1/04 „უკანონო შემოსავლის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მიზნებისათვის საყურადღებო ზონების ნუსხის დადგენის თაობაზე, 09/01/2017.

52 მუხლი 2, პუნქტი „ჩ“, საქართველოს კანონი „უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“, 06/06/2003.

2.7. შუალედური დასკვნა

ლიზინგის საგნის დაბრუნებაზე სააპელაციო სასამართლოთა არაერთგვაროვანი პრაქტიკის შესწავლითა და ანალიზით გამოვლინდა, რომ ერთი და იმავე შინაარსის ხელშეკრულებებს სახელმწიფოს სხვადასხვა ნაწილში განსხვავებული შედეგები მოჰყვება. არაპროგნოზირებადი გადაწყვეტილებები ზიანის მომტანია ლიზინგის გამცემის მიმართ. ლიზინგის საგნის დაბრუნების წარმოებაში მიღებაზე უარი საჩივრდება კერძო საჩივრით, რომელზედაც სააპელაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ ექვემდებარება გასაჩივრებას. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს უარის შემდეგ ლიზინგის გამცემს რჩება ერთადერთი გზა — მიმართოს სასამართლოს სარჩელით, გაიღოს ორმაგი რესურსი ანდა ძალდატანებით აღიაროს ის ხელშეკრულება სესხად, რომელსაც თბილისის სააპელაციო სასამართლო ლიზინგად მიიჩნევს. პრობლემა უფრო სიღრმისეული ხდება, თუ ლიზინგის გამცემი სალიზინგო კომპანიაა, მის ძირითად საქმიანობას ყოველდღიურად ასეულობით აქტივის ლიზინგით გაცემა წარმოადგენს და სასამართლოს წინაშე იძულებული ხდება, საკუთარი საქმიანობა განსხვავებულად შეაფასოს. სასარჩელო წარმოების თავიდან აცილების ერთადერთი საშუალებაა, რომ განმცხადებელი ეცადოს ახლად აღმოჩენილ გარემოებათა საფუძველზე საქმისწარმოების განახლებას, რაც პრაქტიკაში უზენაესი სასამართლოს განჩინებით[53] ლიზინგის საგნის დაბრუნებით დასრულებულა[54].

3. განსჯადობა და სახელმწიფო ბაჟის განახევრება ლიზინგის საგნის დაბრუნებისას

განცხადება ლიზინგის საგნის დაბრუნების თაობაზე სასამართლოს მოპასუხის საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით წარედგინება. ამ თვალსაზრისით, ხელშეკრულების შესრულების ადგილს მნიშვნელობა არ ენიჭება და განცხადებებზე, როგორც არასასარჩელო მოთხოვნაზე, განსაკუთრებული განსჯადობის წესი არ მოქმედებს[55]. იმ შემთხვევაში, თუ მოპასუხის ფაქტობრივი და იურიდიული მისამართი განსხვავდება, განმხილველ სასამართლოს თავად განმცხადებელი ირჩევს[56].

ლიზინგის საგნის გამცემის მფლობელობაში ლიზინგის საგნის დაბრუნების თაობაზე საქმისწარმოება განიხილება განცხადების შეტანის გზით, გამარტივებული წესით, ხოლო გამარტივებული წარმოების საქმეები მაგისტრატი სასამართლოს განსჯადია და სახელმწიფო ბაჟი ნახევრდება. ამგვარი კატეგორიის საქმეებს, უპირობოდ, მაგისტრატი მოსამართლეები განიხილავენ მიუხედავად იმისა, თუ რამდენად ძვირადღირებულია ლიზინგის საგანი და მნიშვნელობა არ ენიჭება, აღემატება თუ არა მისი საფასური 5000 ლარს[57]. ამ მიმართულებით ვითარდება სასამართლო პრაქტი-

---

[53] საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 4 მაისის განჩინება № ას-267-267-2018.

[54] ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 15 ნოემბრის განჩინება № 2/ბ-706.

[55] თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 31 იანვრის განჩინება № 2/1431-19. განსხვავებული აზრი იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკული რეკომენდაციები სამოქალაქო საპროცესო სამართლის საკითხებზე საერთო სასამართლოების მოსამართლეთათვის, თბ., 2010, 105, 106, <www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/Praqtikulirekomendacebi6-12-2010.pdf>, [09.03.2019].

[56] თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 31 იანვრის განჩინება № 2/1431-19.

[57] თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 29 ნოემბრის განჩინება № 2ბ/5741-18. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკული რეკომენდაციები სამოქალაქო საპროცესო

კა[58], რომელსაც საქართველოს უზენაესი სასამართლო აქტიურად უჭერს მხარს[59]. ბაჟის განახევრების საკითხი ეხება მისი ქვედა და ზედა ზღვრის შემცირებასაც. პირველ ინსტანციაში ლიზინგის საგნის დაბრუნების თაობაზე განცხადების შეტანისას ბაჟის ოდენობა ფიზიკური პირებისთვის არ უნდა აღემატებოდეს 1 500, ხოლო იურიდიული პირებისთვის — 2 500 ლარს[60], მინიმალური ოდენობა კი, 100-ის ნაცვლად, 50 ლარია. განცხადებასთან დაკავშირებული კერძო საჩივრის ბაჟიც განახევრების პრინციპით ანგარიშდება. სახელმწიფო ბაჟის გამოთვლისას საორჭოფო საკითხები თავს ნაკლებად უნდა იჩენდეს, თუმცა კვლავ არსებობს პრეცედენტები, როცა ლიზინგის საგნის ძვირადღირებულობა გამხდარა საქმის არამაგისტრატად მიჩნევის მიზეზი[61]. ზოგჯერ სასამართლო კვლავ უარს აცხადებს ლიზინგის საგნის დაბრუნების შესახებ ბრძანების მიღების თაობაზე სწორედ სახელმწიფო ბაჟის განახევრების გამო და განმცხადებელს მიუთითებს, რომ ლიზინგის დაბრუნების შესახებ გამარტივებული წარმოებისას სახელმწიფო ბაჟი, 1.5%-ის ნაცვლად, დავის საგნის ღირებულების 3%-ით უნდა დაანგარიშდეს[62].

4. სახელმწიფო ბაჟის სტანდარტი ლიზინგის საგნის დაბრუნებისას

4.1. დამკვიდრებული მიდგომა

სახელმწიფო ბაჟის გამოსათვლელად მნიშვნელოვანია ლიზინგის საგნის ღირებულების დადგენა, რისთვისაც შემდეგ მეთოდებს მიმართავენ: ქონებას აფასებენ ლიზინგის ხელშეკრულების დადებამდე არსებული მდგომარეობით, როცა ნივთს ჯერ კიდევ ლიზინგის გამცემი ფლობდა (ასეთ დროს შესაძლებელია იმ ნასყიდობის ხელშეკრულების წარდგენა, რომლითაც შეძენილი ნივთი შემდგომ ლიზინგით გაიცა[63]) ან აკვირდებიან გვაროვნული ნივთების საბაზრო ღირებულებას. მაგალითად, მიმართავენ კერძო ექსპერტ-შემფასებელს, რომელიც ლიზინგის საგანს ნივთობრივად უნაკლოს ვარაუდით აფასებს[64]. იშვიათი გამონაკლისის გარდა[65], სასამართლო შემფასებლის კომპეტენ-

---

58 სამართლის საკითხებზე საერთო სასამართლოების მოსამართლეთათვის, 2010, 27, <www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/Praqtikulirekomendacebi6-12-2010.pdf>, [01.03.2019].
თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 25 თებერვლის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/3730-19. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 22 თებერვლის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2-439/19. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 9 იანვრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/30-19.

59 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკული რეკომენდაციები სამოქალაქო საპროცესო სამართლის საკითხებზე საერთო სასამართლოების მოსამართლეთათვის, 2010, 26, 27, <www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/Praqtikulirekomendacebi6-12-2010.pdf>, [01.03.2019].

60 თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 11 თებერვლის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/2270-19.

61 ტყიბულის მაგისტრატი სასამართლოს 2018 წლის 1 თებერვლის განჩინება № 2/5-18. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 12 აპრილის განჩინება № 2/ბ-232.

62 ბათუმის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 28 დეკემბრის განჩინება № 2/5351-2018. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 26 ივლისის განჩინება № 2/22321-18. რუსთავის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 28 მაისის განჩინება № 2-1582-18.

63 ქობულეთის მაგისტრატი სასამართლოს 2018 წლის 16 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/691-2018.

64 თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 6 ნოემბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/32279-18. ხულოს მაგისტრატი სასამართლოს 2018 წლის 6 ნოემბრის ბრძანება

ტურობის დადასტურებას არ ითხოვს.[66] ექსპერტის ლიცენზირებულად მიჩნევისთვის დამაკმაყოფილებელია აკრედიტაციის ერთიან ეროვნულ ორგანოში აკრედიტებული პირის გაცემული სერტიფიკატი[67]. განცხადების წარმოებაში მიღებაზე უარის საფუძველი თითქმის არ ხდება ექსპერტის მიერ ლიზინგის საგნის უცხოური ვალუტით შეფასება[68]. შესაძლებელია საბაზრო ღირებულების დადგენის მცდელობა საშუამავლო ინტერნეტგვერდზე განთავსებული ყიდვა-გაყიდვის განცხადებებით[69].

ცალსახაა, რომ დავის საგანი განისაზღვრება ჰიპოთეზურად, იმ იდეალისტურ-თეორიული წარმოდგენით, რომ იგი მუშა მდგომარეობაშია ან/და, სულ მცირე, შენარჩუნებული აქვს ლიზინგის მიმღებისთვის გადაცემამდე არსებული მდგომარეობა, ბუნებრივი ცვეთის გათვალისწინებით.

4.2. დამკვიდრებული მიდგომის არამართებულობა

ლიზინგით გაცემული საგნის ღირებულება დამოკიდებულია მისი სწორი გამოყენების, სათანადო მოვლა-პატრონობის ხარისხზე. შესაძლებელია, ლიზინგის მიმღების უდიერი მოპყრობის გამო, ქონებას ერთმნიშვნელოვნად ჰქონდეს დაკარგული ფუნქციური დანიშნულება და ღირებულება. ასეთ შემთხვევაში, ლიზინგის გამცემს სახელმწიფო ბაჟი ერთიორად უძვირდება, რადგან დამკვიდრებული თეორიული შეფასების მეთოდით იძულებულია, წარმოიდგინოს, რომ მისი ნივთი სხვა გვაროვნული ნივთების მსგავსად ან ხელშეკრულების დადებამდე არსებულ იდენტურ მდგომარეობაში იმყოფება. ასეც რომ არა, ლიზინგის გამცემი განცხადებით ითხოვს უშუალოდ კონტაჰენტისთვის გადაცემულ ქონებას და არა მის მსგავს გვაროვნულ ნივთს, რითაც ვინდიკაციას ძალიან ემსგავსება.

საკითხი განსაკუთრებით აქტუალურია, თუ ლიზინგის გამცემი სალიზინგო კომპანიაა და მის ჩვეულ საქმიანობას ავტომანქანების ლიზინგით გაცემა წარმოადგენს. დავის საგნის ობიექტურ ღირებულებაზე გაძვირებული სახელმწიფო ბაჟის ხშირი გადახდა და კომპანიიდან დიდი ოდენობის ხარჯების ერთიანად გადინება კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს სამეწარმეო სტაბილურობას. ლიზინგის საგნის დაბრუნება ნივთობრივად ნაკლულ მდგომარეობაში შეიძლება გახდეს სასარჩელო წარ-

---

და სააღსრულებლო ფურცელი № 2-96/18. ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2018 წლის 5 ნოემბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/3572-18. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2018 წლის 2 ნოემბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2-4520/18. თიანეთის მაგისტრატი სასამართლოს 2018 წლის 2 ნოემბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/103-18. რუსთავის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 31 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2-2929-18. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 25 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/30879-18. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 19 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2-4304/18. ლაგოდეხის მაგისტრატი სასამართლოს 2018 წლის 18 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/251-18. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2018 წლის 23 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/30413-18.

65 თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 5 ნოემბრის განჩინება № 2/31985-18; 2018 წლის 24 დეკემბრის განჩინება № 2/36933-18.

66 იხ. სქოლიო 64.

67 თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 25 თებერვლის ბრძანებები და სააღსრულებლო ფურცლები: № 2/37561-19 და № 2/1089-19.

68 მარნეულის მაგისტრატი სასამართლოს 2018 წლის 20 აპრილის განჩინება № 2/163-18.

69 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2015 წლის 30 ოქტომბრის განჩინება № ას-901-851-2015.

მოების მიზეზი[70], აღსრულების ეტაპზე ლიზინგის საგნის მოუძიებლობის ან ჯართის სახით დაბრუნება კი – გამოძიების დაწყების საწინდარი[71], რაც გაღებულ ხარჯს უფრო ზრდის. მართალია, განცხადების დაკმაყოფილების შემთხვევაში ანაზღაურება წაგებულ მხარეს ეკისრება, მაგრამ ძალაში შესული გადაწყვეტილება ხარჯის დაბრუნების გარანტი ყოველთვის ვერ იქნება. სახელმწიფო ბაჟის ობიექტური და სამართლიანი გამოთვლისათვის საჭირო იყო ახალი პრაქტიკის დამკვიდრება, რომლითაც განმცხადებელს არ დაემუქრებოდა კუთვნილზე მეტის გადახდა.

4.3. დავის საგნის ღირებულების რეალური დადგენის შეუძლებლობა

ლიზინგის საგნის მფლობელობაში დაბრუნების თაობაზე ლიზინგის გამცემი სასამართლოს მიმართავს ერთადერთი მოთხოვნით, დაიბრუნოს ლიზინგის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული კონკრეტული მახასიათებლების მქონე ნივთი. დამკვიდრებული მიდგომით, ლიზინგის გამცემს ევალება დავის საგნის ღირებულების ისე განსაზღვრა, თითქოს უშუალოდ ფლობდეს ნივთს და იცოდეს მისი რეალური ღირებულება. არამართებულია, ლიზინგის გამცემმა თავი წარმოიდგინოს იმ უფლების არეალში მოქმედ სუბიექტად, რომლის განუხორციელებლობაც გახდა სასამართლოსთვის მიმართვის მიზეზი. დამკვიდრებული პრაქტიკით, ლიზინგის გამცემი მოქმედებს მფლობელის თვალსაწიერიდან, რომ სინამდვილესთან ახლოს განსაზღვროს ნივთის საფასური, რაც ალოგიკურია, რადგან ლიზინგის გამცემს ქონების მდგომარეობაზე რეალური წარმოდგენა ვერ ექნება, ვიდრე ლიზინგის საგანი მფლობელობაში არ დაუბრუნდება.

ლიზინგის გამცემისთვის ნივთის ღირებულებაზე წარმოსახვითი მსჯელობა გამოწვეულია იმით, რომ ხელშეკრულების მოქმედების განმავლობაში ლიზინგის საგანს ლიზინგის მიმღები უწყვეტად ფლობს. მეტიც, ლიზინგის მიმღებს უფლება აქვს, შეწყვიტოს ხელშეკრულება, თუ ხელი ეშლება ლიზინგის საგნით შეუფერხებლად სარგებლობაში.

ლიზინგის გამცემის მფლობელობაში ლიზინგის საგნის დაბრუნების შესახებ სამართალწარმოება განიხილება არა სასარჩელო, არამედ გამარტივებული წესით, განცხადების შეტანის გზით[72]. განმცხადებელი ითხოვს უშუალოდ მოპასუხისთვის გადაცემული ნივთის მფლობელობაში დაბრუნებას და მნიშვნელობა არ უნდა მიენიჭოს მსგავსი გვაროვნული ნივთების ბაზარზე არსებულ მდგომარეობას.

4.3.1. ლიზინგის საგნის ღირებულების 4 000 ლარით განსაზღვრა

ლიზინგით გაცემული ნივთის დაბრუნებისას დავის საგნის ოდენობა 4 000 ლარით უნდა შეფასდეს (სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 41.1 „კ“ მუხლი) ორი ძირითადი მიზეზით:

ა. ლიზინგის საგნის ღირებულების განსაზღვრა შეუძლებელია შეზღუდული მფლობელობის გამო. მას შემდეგ, რაც ლიზინგის გამცემი ქონებას მიმღებს გადასცემს, ხელშეკრულების შეწყვეტამდე ნივთს ვეღარ დაიბრუნებს[73] თუნდაც საბაზრო ღირებულების დადგენის ან/და, ავტომანქა-

---

70 თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 25 იანვრის აქტი № 2/942-19.

71 თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა საგამოძიებო, წინასასამართლო სხდომისა და არსებითი განხილვის კოლეგიის 2019 წლის 13 თებერვლის განჩინება № 11ა/2244-19.

72 *ხურცილავა რ.,* გამარტივებული წარმოება საქართველოს სამოქალაქო პროცესში, თბ., 2009, 177.

73 მუხლი 580[6], საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, 26/06/1997.

ნის შემთხვევაში, ტექნიკური ინსპექტირების ჩატარების მიზნით[74], რადგან კანონმდებელი ლიზინგის მიმღებს უფლებას ანიჭებს, მოშალოს ლიზინგის ხელშეკრულება, თუ ლიზინგის მიმღები „ვეღარ ახორციელებს მფლობელობას ლიზინგის საგანზე"[75]. ლიზინგის მიმღების უფლებას ლიზინგის საგნის შეუფერხებლად სარგებლობის შესახებ ამტკიცებს ოტავის კონვენციაც და რომის მოდელური კანონებიც[76]. შეთანხმების მიუღწევლობის შემთხვევაში, ლიზინგის გამცემს, მხოლოდ ბრძანებისა და სააღსრულებლო ფურცლის ან ლიზინგის მოწმობის საფუძველზე, შეუძლია მოითხოვოს ლიზინგის საგნის მფლობელობაში დაბრუნება.

ბ. ლიზინგის გამცემს რომც ჰქონდეს ღირებულების დადგენის შესაძლებლობა, ამას მნიშვნელობა არ უნდა მიენიჭოს. ლიზინგის გამცემის მიზანია მხოლოდ ნივთის მფლობელობაში დაბრუნება და არ დაობს თანხის ანაზღაურებაზე, მესაკუთრედ ცნობასა ან ქონების გვაროვნული ნივთით შეცვლაზე. ლიზინგის საგნის დაბრუნების შესახებ საქმისწარმოებისას, ისევე, როგორც ვინდიკაციის დროს[77], მხარეს არ უნდა ევალებოდეს სადავო საგნის რეალური მდგომარეობის დადგენა. ლიზინგის გამცემის ინტერესია საკუთრებით სრულფასოვნად სარგებლობა და არა ზიანის ანაზღაურება, ნივთის გვაროვნულით შეცვლა ან მესაკუთრედ აღიარება. განმცხადებელი ითხოვს მოპასუხისთვის გადაცემული კონკრეტული ნივთის დაბრუნებას, გარკვეული მახასიათებლების მქონეს, იდენტიფიცირებადი აქტივის, მაგალითად, ავტომანქანის შემთხვევაში, უნიკალური საიდენტიფიკაციო და სახელმწიფო ნომრით. ამით ემსგავსება ვალდებულებითსამართლებრივი ლიზინგის საგნის მფლობელობაში დაბრუნება სანივთოსამართლებრივ ვინდიკაციურ სარჩელს[78], სამართალწარმოების გზით კი რადიკალურად განსხვავდება. უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვისთვის აუცილებელია, რომ ნივთი განმცხადებელს ეკუთვნოდეს, ხოლო მოპასუხეს ფლობის საფუძველი არ ჰქონდეს.[79]

დავის საგნის ღირებულების განსაზღვრაზე უზენაესი სასამართლო განმარტავს: „როდესაც ნივთზე უფლებრივი მდგომარეობა გარკვეულია, ამ ნივთის მესაკუთრე ცნობილია და მას მხოლოდ ხელი ეშლება თავისი საკუთრებით სარგებლობასა და განკარგვაში, ასევე მესაკუთრე მოითხოვს თავისი საკუთრების თანამესაკუთრისაგან გამოყოფას, დავის საგნის ღირებულება უნდა განისაზღვროს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 41-ე მუხლის პირველი ნაწილის „კ" ქვეპუნქტით ანუ 4000 ლარით".[80] დავის საგნის ოდენობა უნდა განისაზღვრებოდეს „4 000 ლარით, თუ ქონებრივ-სამართლებრივ დავაში (საკუთრების ხელყოფა ან სხვაგვარი ხელშეშლა, სამეზობლო დავა და სხვა)

---

[74] თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 4 დეკემბრის დადგენილება № 4/8878-18 და 2018 წლის 15 ოქტომბრის დადგენილება № 4/7503-18. დადგენილებებით სასამართლომ სალიზინგო კომპანიას გაუუქმა პატრულის მიერ გამოწერილი ჯარიმა ლიზინგის საგანზე (ავტომანქანაზე) ტექნიკური ინსპექტირების ჩაუტარებლობის გამო. გაუქმების სამართლებრივი საფუძველია სწორედ ის, რომ ლიზინგის გამცემს ეზღუდება მფლობელობის უფლება ლიზინგის საგანზე ხელშეკრულების მოქმედების განმავლობაში.

[75] მუხლი 580[5], ნაწილი 2, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, 26/06/1997.

[76] მუხლი 8, პუნქტი 2, ოტავის კონვენცია (მიუთითეთ სახელწოდება სრულად, თუკი არის საშუალება), 28/05/1988. მუხლი 16, რომის მოდელური კანონი, 13/11/2008.

[77] საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო პალატის 2018 წლის 13 დეკემბრის განჩინება № ას-1580-2018, პუნქტები: 63, 64. იმავე სასამართლოს 2017 წლის 20 მარტის გადაწყვეტილება № ას-1165-1120-2016, პუნქტი 2.1.

[78] *ქოჩაშვილი ქ.,* მფლობელობა, როგორც საკუთრების პრეზუმფციის საფუძველი (შედარებითსამართლებრივი კვლევა), თბ., 2012, 140.

[79] *ზოიძე ბ.,* ქართული სანივთო სამართალი, თბ., 2003, 97.

[80] საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2007 წლის 11 იანვრის განჩინება № ას-645-1022-06.

შეუძლებელია დავის საგნის ფასის განსაზღვრა".[81] ლიზინგის საგნის დაბრუნებისას სახეზეა ქონებრივ-სამართლებრივი დავა. დავა ქონებრივ-სამართლებრივია მაშინაც, თუ მოთხოვნა მიმართულია ქონებრივ უფლებაზე ან ფულადი ღირებულების მქონე ნივთებზე[82]. ლიზინგის საგნის დაბრუნება სასამართლოში წარიმართება განცხადების შეტანის გზით, თუმცა გამარტივებული წარმოება უდავო წარმოებასთან არ იგივდება[83].

4 000 ლარით განმსაზღვრელ ნორმაზე არ მოქმედებს ე. წ. *Numerus Clausus*-ის პრინციპი. დანაწესი: „..საკუთრების ხელყოფა ან სხვაგვარი ხელშეშლა, სამეზობლო დავა და სხვა" გულისხმობს ამოუწურავ ჩამონათვალს და მოიაზრება ყველა ის ქონებრივი დავა, რომელზეც ობიექტურად შეუძლებელია დავის საგნის ღირებულების განსაზღვრა.

ვინაიდან ლიზინგის საგნის მფლობელობაში დაბრუნებაზე სახელმწიფო ბაჟი დავის საგნის ღირებულების (4 000 ლარის) 1.5%-ით განისაზღვრება, სახელმწიფო ბაჟის სტანდარტად 60 ლარი უნდა დადგინდეს.

4.3.2. სახელმწიფო ბაჟის ახალი სტანდარტის დამკვიდრება სასამართლო პრაქტიკაში

60-ლარიანი ბაჟის სტანდარტის გამოყენებისას სასამართლოს აზრი ორად გაიყო.[84] საბოლოო პრაქტიკა ჩამოაყალიბა თბილისის სააპელაციო სასამართლომ, რომელმაც ხუთი ცდიდან ხუთივეჯერ[85] დააკმაყოფილა კერძო საჩივრის ავტორის მოთხოვნა ლიზინგის საგნის 4 000 ლარითა და, შესაბამისად, სახელმწიფო ბაჟის 60 ლარით განსაზღვრის თაობაზე, გააუქმა საქალაქო სასამართლოს განჩინებები განცხადების მიღებაზე უარის თქმის შესახებ და საქმეები ხელახალი განხილვისთვის დაუბრუნა იმავე სასამართლოს. სააპელაციო სასამართლოს პირველი განჩინების შემდეგ ბაჟის 60 ლარით განსაზღვრისას განცხადების დაკმაყოფილების თაობაზე ცალსახად დადებითი ტენდენცია ჩამოყალიბდა[86], რაც შემდგომი განჩინებებით გამყარდა და ახალ პრაქტიკად დამკვიდრდა.

---

81 *ხურცილავა რ.,* გამარტივებული წარმოება საქართველოს სამოქალაქო პროცესში, თბ., 2009, 187.

82 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2011 წლის 14 თებერვლის განჩინება № ას-1323-1166-2010, სამოტივაციო ნაწილი.

83 თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2012 წლის 26 ნოემბრის განჩინება № 2ბ/3630-12, 5, <http://library.court.ge/judgements/84442016-09-26.pdf>, [06.03.2019].

84 თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 17 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/29925-18. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 11 სექტემბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2-3724-18. განსხვავებული აზრი იხ. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 17 ოქტომბრის განჩინება № 2/29921-18. იმავე სასამართლოს 2018 წლის 15 ოქტომბრის განჩინება № 2/29775-18.

85 თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 10 იანვრის განჩინება კერძო საჩივრის დაკმაყოფილების თაობაზე № 2ბ/6929-18. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 27 ივნისის განჩინება კერძო საჩივრის დაკმაყოფილების თაობაზე № 2ბ/4296-19. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 9 აგვისტოს განჩინება კერძო საჩივრის დაკმაყოფილების თაობაზე № 2ბ/4479-19. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 9 აგვისტოს განჩინება კერძო საჩივრის დაკმაყოფილების თაობაზე № 2ბ/4852-19. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 17 სექტემბრის განჩინება კერძო საჩივრის დაკმაყოფილების თაობაზე № 2ბ/5183-19.

86 თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის ბრძანებები და სააღსრულებლო ფურცლები: 2019 წლის 25 მარტის № 2/5856-19; 2019 წლის 20 მარტის № 2/5421-19; 2019 წლის 19 მარტის № 2/5384-19.

4.3.3. უზენაესი სასამართლოს რეკომენდაცია ახალ სტანდარტთან დაკავშირებით

ლიზინგის საგნის ღირებულების 4 000 ლარით განსაზღვრის წესს მხარს უჭერს საქართველოს უზენაესი სასამართლოც. საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ 2008 და 2010 წლებში მოსამართლეთათვის გამოსცა რეკომენდაციები სამოქალაქო საპროცესო სამართლის საკითხებზე, რომლის თანახმად, ლიზინგის საგნის დაბრუნების შესახებ განცხადება მაგისტრატი მოსამართლის განსჯადია მაშინაც, თუ ნივთი ზედმეტად ძვირადღირებულებად შეიძლება შეფასდეს. ამავე რეკომენდაციის მიხედვით, სახელმწიფო ბაჟის გამოთვლა დამოკიდებულია ლიზინგის ხელშეკრულების მოქმედების ვადაზე[87]. კერძოდ, დავის საგნის ღირებულება უნდა განისაზღვროს 4 000 ლარით მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ლიზინგის საგნის დაბრუნება ხელშეკრულების მოქმედების ვადის გასვლის შემდეგაა მოთხოვნილი. ხელშეკრულების ვადამდე მოშლის შემთხვევაში, ბაჟის გამოსათვლელად რეკომენდებულია სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 41.1 „ზ“ მუხლის გამოყენება, რომელიც არეგულირებს ქირავნობის ხელშეკრულების ვადამდე შეწყვეტის შემთხვევებს და ლიზინგის გამცემს დავის საფასურს უდგენს დარჩენილი დროის (არაუმეტეს სამი წლისა) გადასახდელი თანხების ჯამური ოდენობით.

ხაზგასასმელია, რომ 41.1 „ზ“ მუხლი უშუალოდ ქირავნობას ეხება და არ უნდა გაიგივდეს ყველა იმ ხელშეკრულებასთან, რომლის თანახმად, თანხის გადახდა გრაფიკითაა განსაზღვრული. სამოქალაქო კოდექსის დღევანდელი რედაქციით, მისი გამოყენება არამართებულია, რადგან რეკომენდაციის გამოცემის დროს ლიზინგის ხელშეკრულება ქირავნობის სახედ განიხილებოდა[88]. მას შემდეგ, რაც ლიზინგის მიმართ ქირავნობის წესები აღარ მოქმედებს, დავის საგნის ღირებულების განსაზღვრისას მნიშვნელობა აღარ უნდა მიენიჭოს, ვადამდე შეწყდა თუ არა ხელშეკრულება და ლიზინგით გაცემული ქონება ყველა შემთხვევაში 4 000 ლარით უნდა შეფასდეს.

5. დასკვნა

საქართველოს აღმოსავლეთსა და დასავლეთ ნაწილში ერთი და იმავე პირობებით დადებული ხელშეკრულებების განსხვავებულად განმარტება სალიზინგო სექტორის განვითარებას დასაწყისშივე აფერხებს. აუცილებელია სასამართლოს ერთგვაროვანი მიდგომა, რათა ლიზინგის გამცემმა სტაბილური სამეწარმეო საქმიანობა შეძლოს. ლიზინგის საგნის დაბრუნებისას განმცხადებლის ერთადერთი ინტერესია ზუსტად იმ ნივთის დაბრუნება, რომელიც ლიზინგის საფუძველზე მიმღებს გადასცა. ლიზინგის საგნის დაბრუნებისას ლიზინგის გამცემის მოთხოვნა არ შეიძლება იყოს ქონების გვაროვნული ნივთით შეცვლა ან თანხის დაბრუნება. დავის საგანი არ უნდა შეფასდეს

---

[87] საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკული რეკომენდაციები სამოქალაქო საპროცესო სამართლის საკითხებზე საერთო სასამართლოების მოსამართლეთათვის, თბ., 2010, 105, <http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/Praqtikulirekomendacebi6-12-2010.pdf>, [09.03.2019]. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკული რეკომენდაციები სამოქალაქო საპროცესო სამართლის საკითხებზე მაგისტრატი მოსამართლეთათვის, თბ., 2008, 101, <http://supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/rek2008.pdf>, [01.04.2019].

[88] *ირემაშვილი ქ.,* საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ონლაინკომენტარი, მუხლი 576, ველი 13, <http://www.gccc.ge/წიგნი-მესამე/კერძო-ნაწილი/კარი-i-სახელშეკრულებო-სამ/თავი-iv-იზინგი/მუხლი-576/>, [17.03.2019]. *ძლიერიშვილი ზ.,* ლიზინგის სამართლებრივი რეგულირება, ჟურნ. „ქართული სამართლის მიმოხილვა“, № 5 (4), 2002, 508.

ნივთობრივად უნაკლოს დაშვების ვარაუდით ან მსგავსი გვაროვნული ნივთების საბაზრო ღირებულებით. განხილული არგუმენტაციის საფუძველზე, თბილისის სააპელაციო სასამართლომ ხუთი ცდიდან ხუთივეჯერ გაიზიარა სტატიის ავტორის მსჯელობა სახელმწიფო ბაჟის ახალი სტანდარტის დამკვიდრებაზე და ლიზინგის საგნის გამარტივებული წესით (განცხადებით) დაბრუნებისას, სადავო საგნის ღირებულება, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 41. 1 „კ“ მუხლის მიხედვით, ყველა შემთხვევაში 4 000 ლარით განისაზღვრება, საიდანაც სახელმწიფო ბაჟის სტანდარტად 60 ლარი დადგინდა, ვინაიდან მაგისტრატ სასამართლოს მიკუთვნებული საქმის ბაჟი დავის საგნის ღირებულების განახევრებული ოდენობით (1.5%) გამოითვლება.

ბიბლიოგრაფია:

1. საქართველოს კანონი „უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“, 06/06/2003.
2. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, 26/06/1997.
3. საქართველოს საგადასახადო კოდექსი, 17/09/2010.
4. ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახურის უფროსის ბრძანება № ნ-26 „ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების (IFRS) ქართულ ენაზე სამოქმედოდ შემოღების შესახებ“, 26/12/2017.
5. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანება № 18/04 „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 576-ე მუხლის მიზნებისათვის ლიზინგის წლიური ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის, საკომისიოს, ფინანსური ხარჯის, პირგასამტეხლოს ან/და ნებისმიერი ფორმის ფინანსური სანქციის გამოთვლის წესის დამტკიცების თაობაზე“, 05/02/2019.
6. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანება № 1/04 „უკანონო შემოსავლის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მიზნებისათვის საყურადღებო ზონების ნუსხის დადგენის თაობაზე“, 09/01/2017.
7. საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის უფროსის ბრძანება N 2 „სალიზინგო კომპანიების მიერ ინფორმაციის მიღების, სისტემატიზაციის, დამუშავებისა და საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურისათვის გადაცემის წესის შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე“, 05/09/2013.
8. ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტი (ფასს) მცირე და საშუალო საწარმოებისათვის, <www.saras.gov.ge/Content/files/Final-IFRS_for_SMEs_2017_%2017-october.pdf>.
9. ოტავის კონვენცია „საერთაშორისო ლიზინგის“ შესახებ, 28/05/1988.
10. რომის მოდელური კანონი, 13/11/2018.
11. *ბარბაქაძე ხ.,* ლიზინგი - საგადასახადო პროცესის ოპტიმიზაციის საშუალება, თბ., 2017, 3, 4.
12. *გეფერიძე დ.,* საჰაერო ხომალდის ლიზინგი საერთაშორისო სამართლის მიხედვით, ჟურნ. „სამართალი“, № 11-12, 2003, 73, <www.intlaw.ge/old/publikaciebi/statia%206.PDF>.
13. *ვიალი ე. ლ.,* საქართველოს ახალი კანონი ლიზინგის შესახებ – კრიტიკული ანალიზი, ჟურნ. „ქართული სამართლის მიმოხილვა“, № 5(4), 2002, 530, 532.
14. *თაბაგარი ა.,* სალიზინგო საქმიანობის ხელშეწყობა პროცესუალუად, ჟურნ. „ადამიანი და კონსტიტუცია“, № 2, 2004, 97.
15. *ზარანდია თ.,* საკუთრების უფლების გადაცემა მოძრავ ნითებზე. საკუთრების წარმოშობა მექანიკურ ავტოსატრანსპორტო საშუალებებზე. ნორმათა კოლიზია, საქართველოს სამოქალაქო სამართლის საფუძვლები ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში, *ზარანდია თ.* (რედ.), თბ., 2016, 68-70.
16. *ზოიძე ბ.,* ქართული სანივთო სამართალი, თბ., 2003, 97.

17. *იმედაშვილი გ., ხარაიშვილი ს.,* საჰაერო ხომალდის სალიზინგო ხელშეკრულება, ჟურნ. „სამართალი“, № 1-2, 2006, 39, 40.
18. *ირემაშვილი ქ.,* საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ონლაინკომენტარი, მუხლი 576, ველი 13, 21, 71-72, <www.gccc.ge/წიგნი-მესამე/კერძო-ნაწილი/კარი-i-სახელშეკრულებო-სამ/თავი-iv-ლიზინგი/მუხლი-576/>.
19. *მეშველიშვილი ს.,* სალიზინგო ურთიერთობათა არსი, მისი განვითარების ისტორიული მიმოხილვა, თავისებურებანი და თანამედროვე დეფინიცია, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, № 4(39), 2013, 86-88.
20. მოხელის სამაგიდო ლექსიკონი, გაეროს განვითარების პროგრამა, *გურგენიძე ვ.* (რედ.), თბ., 2004, 483.
21. *ნადარაია ლ., როგავა ზ., რუხაძე კ., ბოლქვაძე ბ.,* საქართველოს საგადასახადო კოდექსის კომენტარი, წიგნი პირველი, თბ. 2012, 108, 421.
22. *ჯანხოთელი შ.,* ლიზინგი, ჟურნ. „სამოქალაქო სამართალი“, ოქტომბერი, 1998, 51-53.
23. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკული რეკომენდაციები სამოქალაქო საპროცესო სამართლის საკითხებზე მაგისტრატი მოსამართლეთათვის, თბ., 2008, 101, <www.supreme-court.ge/files/upload-file/pdf/rek2008.pdf>.
24. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკული რეკომენდაციები სამოქალაქო საპროცესო სამართლის საკითხებზე საერთო სასამართლოების მოსამართლეთათვის, თბ., 2010, 26, 27, 105, <www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/Praqtikulirekomendacebi6-12-2010.pdf>.
25. *ტაკაშვილი ს.,* მოძრავ ნივთზე საკუთრების უფლების წარმოშობის სამართლებრივი მოწესრიგება ქართული კანონმდებლობის მიხედვით, ბესარიონ ზოიძე 60, საიუბილეო გამოცემა, *გეგენავა დ., ჯორბენაძე ს.* (რედ.), თბ., 2013, 51-53.
26. *ქოქრაშვილი ქ.,* საერთაშორისო ფინანსური ლიზინგი და მისი დამკვიდრების რეალური ასპექტები საქართველოში, ჟურნ. „სამართალი“, № 3, 2001, 35, 38, 39.
27. *ქოჩაშვილი ქ.,* მფლობელობა, როგორც საკუთრების პრეზუმფციის საფუძველი (შედარებითსამართლებრივი კვლევა), თბ., 2012, 140.
28. *ღუდუშაური ა.,* ლიზინგი და მისი შესაძლებლობანი, ჟურნ. „სამართალი“, № 11-12, 1993, 55.
29. *ძლიერიშვილი ზ.,* ლიზინგის სამართლებრივი რეგულირება, ჟურნ. „ქართული სამართლის მიმოხილვა“, № 5(4), 2002, 506, 508, 510.
30. *ხურცილავა რ.,* გამარტივებული წარმოება საქართველოს სამოქალაქო პროცესში, თბ., 2009, 177, 187.
31. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 17 სექტემბრის განჩინება კერძო საჩივრის დაკმაყოფილების თაობაზე № 2ბ/4479-19.
32. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 9 აგვისტოს განჩინება კერძო საჩივრის დაკმაყოფილების თაობაზე № 2ბ/4479-19.
33. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 9 აგვისტოს განჩინება კერძო საჩივრის დაკმაყოფილების თაობაზე № 2ბ/4852-19.
34. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 27 ივნისის განჩინება კერძო საჩივრის დაკმაყოფილების თაობაზე № 2ბ/4296-19.
35. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 4 მაისის განჩინება № ას-267-267-2018.
36. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 25 მარტის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/5856-19.
37. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 20 მარტის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/5421-19.

38. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 19 მარტის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/5384-19.
39. ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 7 მარტის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/448-19.
40. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 25 თებერვლის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/3730-19.
41. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 25 თებერვლის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/37561-19.
42. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 22 თებერვლის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2-439/19.
43. ზესტაფონის რაიონული სასამართლოს 2019 წლის 19 თებერვლის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/71-2019.
44. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა საგამოძიებო, წინასასამართლო სხდომისა და არსებითი განხილვის კოლეგიის 2019 წლის 13 თებერვლის განჩინება № 11ა/2244-19.
45. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 11 თებერვლის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/2270-19.
46. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 31 იანვრის განჩინება № 2/1431-19.
47. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 25 იანვრის აქტი № 2/942-19.
48. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2019 წლის 25 იანვრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/1089-19.
49. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 21 იანვრის განჩინება გასაჩივრებული განჩინების უცვლელად დატოვების შესახებ № 2ბ/5748-18.
50. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 10 იანვრის განჩინება კერძო საჩივრის დაკმაყოფილების თაობაზე, № 2ბ/6929-18.
51. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 9 იანვრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/30-19.
52. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 8 იანვრის განჩინება № 2/ბ-1246-2018.
53. ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 4 იანვრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/4-19.
54. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 28 დეკემბრის განჩინება № 2/5351-2018.
55. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 24 დეკემბრის განჩინება № 2/36933-18.
56. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 13 დეკემბრის განჩინება № ას-1580-2018.
57. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 4 დეკემბრის დადგენილება № 4/8878-18.
58. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 29 ნოემბრის განჩინება № 2ბ/5741-18.
59. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 26 ნოემბრის დადგენილება № 4/8876-18.

60. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 15 ნოემბრის განჩინება № 2/ბ-706.
61. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 6 ნოემბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/32279-18.
62. ხულოს მაგისტრი სასამართლოს 2018 წლის 6 ნოემბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2-96/18.
63. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 5 ნოემბრის განჩინება № 2/31985-18.
64. ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 5 ნოემბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/3572-18.
65. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 2 ნოემბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2-4520/18.
66. თიანეთის მაგისტრატი სასამართლოს 2018 წლის 2 ნოემბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/103-18.
67. რუსთავის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 31 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2-2929-18.
68. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 25 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/30879-18.
69. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 23 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/30413-18.
70. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 19 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2-4304/18.
71. ლაგოდეხის მაგისტრატი სასამართლოს 2018 წლის 18 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/251-18.
72. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 17 ოქტომბრის განჩინება № 2/29921-18.
73. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 17 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/29925-18.
74. ქობულეთის მაგისტრატი სასამართლოს 2018 წლის 16 ოქტომბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2/691-2018.
75. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 15 ოქტომბრის დადგენილება № 4/7503-18.
76. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 15 ოქტომბრის განჩინება № 2/29775-18.
77. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 25 სექტემბრის განჩინება № ას-899-2018.
78. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 18 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-839-2018.
79. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 11 სექტემბრის ბრძანება და სააღსრულებლო ფურცელი № 2-3724-18.
80. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 26 ივლისის განჩინება № 2/22321-18.
81. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 19 ივნისის განჩინება № 2/ბ-494-2018.

82. რუსთავის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 28 მაისის განჩინება № 2-1582-18.
83. მარნეულის მაგისტრატი სასამართლოს 2018 წლის 20 აპრილის განჩინება № 2/163-18.
84. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 12 აპრილის განჩინება № 2/ბ-232.
85. ზესტაფონის რაიონული სასამართლოს 2018 წლის 2 აპრილის განჩინება № 2/327-18.
86. ტყიბულის მაგისტრატი სასამართლოს 2018 წლის 1 თებერვლის განჩინება № 2/5-18.
87. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 19 სექტემბრის განჩინება № 2/ბ-706.
88. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 20 მარტის გადაწყვეტილება № ას-1165-1120-2016.
89. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 30 ოქტომბრის განჩინება № ას-901-851-2015.
90. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 5 დეკემბრის გადაწყვეტილება № ას-658-625-2014.
91. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 26 ნოემბრის განჩინება № 2ბ/3630-12.
92. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2011 წლის 14 თებერვლის განჩინება № ას-1323-1166-2010.
93. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2007 წლის 11 იანვრის განჩინება № ას-645-1022-06.
94. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2002 წლის 9 სექტემბრის დიდი პალატის გადაწყვეტილება № 3კ-624-02.
95. Australian Accounting Standards Board, AASB 117, 14, 01/12/2009, <www.aasb.gov.au/admin/file/content105/c9/AASB117_07-04_COMPjun09_01-10.pdf>.
96. *Boobyer Ch.,* Leasing and Asset Finance: The Comprehensive Guide for Practitioners, 4th ed., London, 2003, 303.
97. *Chandraiah E.,* Evaluation of Lease Financing, New Delhi, 2004, 39.
98. *Cuming C. C. R.,* Model Rules for Lease Financing: A Possible Complement to the UNIDROIT Convention on International Financial Leasing, Unif. L. Rev. n.s., Vol. 3, 1998, 378.
99. *Guzhva V. S., Raghavan S., D'Agostino D. J.,* Aircraft Leasing and Financing: Tools for Success in International Aircraft Acquisition and Management, 2018, 86, <www.efinancemanagement.com/sources-of-finance/difference-between-operating-and-financial-lease>.
100. *Lesni L. C.*, The Lease Contract, Contemporary Readings in Law and Social Justice, Vol. 4(2), 2012, 900.
101. *Wang G. J., Yang J.,* Financing without Bank Loans: New Alternatives for Funding SMEs in China, Singapore, 2016, 109.
102. <www.agleasing.ge/ge/calculator>.
103. <www.efinancemanagement.com/sources-of-finance/difference-between-operating-and-financial-lease>.
104. <www.fms.gov.ge/records/data/help/uguide_registration.html>.